

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

ในยุคที่เรียกว่า “โลกาภิวัตน์” มีความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อมนุษยชาติ และประเทศต่าง ๆ มากมาย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม รวมทั้งชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ และกระทบถึงกันไม่ว่าจะอยู่ในส่วนไหนของโลก ทุกฝ่ายจึงต่างเห็นพ้องกันว่าปัจจัยประการสำคัญที่จะทำให้ประเทศชาติรอดพ้นจากวิกฤตต่าง ๆ และสามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้ คือ การศึกษาของประชาชน (ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์, 2542, หน้า 18) เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิต การศึกษาเป็นการวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด เป็นการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพอยู่ได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงร่วมกันเป็นพลังสร้างสรรค์พัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541, หน้า 5) ด้วยเหตุนี้ทุกประเทศจึงมุ่งในการปฏิรูปการศึกษากันอย่างจริงจัง รวมทั้งประเทศไทย และผู้ที่มีส่วนสำคัญในการทำให้เกิดความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษา คือ ครู ทั้งนี้เพราะครูเป็นผู้ปฏิบัติการโดยตรง เสมือนกับทหารในการสงคราม หากแต่เป็นสงครามที่ต่อสู้กับความไม่รู้ของมนุษยชาตินั่นเอง (ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์, 2542, หน้า 18)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครูและการปฏิรูปการศึกษาโดย มาตรา 43 กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน และมาตรา 81 กำหนดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาของชาติ ซึ่งปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาวิชาชีพครูในฐานะที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง และการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาในฐานะที่เป็นกลไกสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาวิชาชีพครู กล่าวคือ ให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับ และประสานกับสถาบันผลิต และพัฒนาครูอย่างมีประสิทธิภาพ และต่อเนื่องและที่สำคัญยิ่งก็คือ ในมาตรา 53 ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพในกำกับของกระทรวง มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้ง

การพัฒนาวิชาชีพ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ทั้งของรัฐ และเอกชนต้องมีใบประกอบอาชีพตามที่กฎหมายกำหนด (อุบลรัตน์ ทิวไผ่งาม, 2544, หน้า 2)

ในขณะนี้วิกฤตปัญหาเกี่ยวกับครูมากมาย ซึ่งก็เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นไปทั่วโลก แต่บทบาทความสำคัญของครูก็หาได้ลดลงตามวิกฤตที่เกิดขึ้นแต่อย่างใดไม่ โดยเฉพาะประเทศไทยที่มีความจำเป็นที่จะขยายการรับนักเรียนเป็นจำนวนมาก และมีการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนไปพร้อม ๆ กัน เพื่อที่จะยกระดับมาตรฐานการศึกษาของคนไทยซึ่งในปัจจุบันดีกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ว่าจะเป็นฮ่องกง สิงคโปร์ มาเลเซีย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการยกระดับและสร้างมาตรฐานให้กับวิชาชีพครู ซึ่งเป็นวิชาชีพชั้นสูง และพบ โอกาสแห่งการพัฒนาวิชาชีพครู ความเร่งด่วนที่ทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกัน คือ ปฏิรูประบบสังคมของครูไทยเพื่อดำรงไว้ซึ่งครูคุณภาพ ญะแห่งความหวังในเรื่องนี้คือ การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู อันเป็นหนทางหนึ่งในการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูให้มีมาตรฐานเฉกเช่นวิชาชีพชั้นสูงอื่น อีกทั้งเป็นแรงจูงใจให้คนดี คนเก่ง เข้าสู่วิชาชีพครู ตลอดจนเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้พัฒนาความรู้ความสามารถ คุณภาพการเรียนการสอน และความประพฤติอันดีงามตามกรอบจรรยาบรรณครู (รุ่ง แก้วแดง, 2543 หน้า 135)

การที่จะจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ผู้ที่มีบทบาท และมีความสำคัญที่จะทำให้การศึกษาพัฒนาไปได้ก็คือ “ครู” ซึ่งเปรียบเสมือนผู้ทวนเมล็ดพันธุ์ ครูคือยอมทำให้เมล็ดพันธุ์เจริญงอกงามไปในทางที่ดี นั้นย่อมหมายถึงความเจริญของประเทศที่ได้รับการพัฒนาไปด้วย เพราะการศึกษาคือการสร้างชาติ ซึ่งในหลวงของเราท่านทรงหวังเป็นอย่างยิ่งที่จะได้เห็นครูถือเอาการสอนเป็นหน้าที่ในอันดับแรก และสั่งสอนอบรมอนุชนให้ได้ผลแท้จริง ทั้งในด้านวิชาความรู้ ทั้งในด้านจิตใจ และความประพฤติ เพราะอนุชนที่มีความรู้ความดีเท่านั้นที่จะรักษาชาติบ้านเมืองไว้ได้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2542, หน้า 1) ความเป็นครู หมายถึง “บุคลากรวิชาชีพ ซึ่งมีหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษา ทั้งของรัฐและของเอกชน” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 4) ครูยุคใหม่จำเป็นต้องพัฒนาตนเอง ต้องเป็นครูเก่ง ครูดี มีความรู้ ความสามารถ ที่หลากหลาย มีจิตสำนึกของความเป็นครู ห่มเทเสียดสละให้กับงานพัฒนาการเรียนการสอนด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครู เพื่อสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้น (อรนุช โพชนุกูล, 2545, หน้า 14)

สังคมไทยได้ให้การยกย่องเคารพนับถือครูว่าเป็นปูชนียบุคคลมาทุกยุคทุกสมัย ทั้งนี้ เพราะคนไทยตระหนักในความรู้ความสามารถ และจริยวัตรอันงดงามของครูมาโดยตลอด ดังนั้น บุคคลที่มีความตั้งใจหรือมีความสนใจที่จะปฏิบัติงานในอาชีพครู จึงต้องตระหนักในความเป็นครู ประพฤติตนให้เหมาะสมกับบทบาท ฐานะ และหน้าที่ ให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นครู โดยต้องสำนึก อยู่เสมอว่าการเป็นครูนั่น มิใช่แต่มีความรู้ในหลักวิชาก็สามารถเป็นครูที่ดีได้ แต่จะต้องอาศัย แรงจูงใจในด้านอื่น ๆ มาประกอบอีกมากมาย เช่น ความศรัทธาในอาชีพครู ความรักในการสอน ความเต็มใจในการรับใช้บริการ และความรักที่มีต่อเด็ก ๆ เพราะไม่ว่าเทคโนโลยีจะทันสมัย เพียงไรก็ตาม ครูก็ยังมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการจัดการเรียนการสอน ครูที่เป็น แบบอย่างที่ดีของนักเรียนในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และบุคลิกภาพ ครูที่สามารถยกระดับ สติปัญญาหรือวิญญานมนุษย์ให้สูงขึ้น ครูที่มีลักษณะดังกล่าวก็ยังคงเป็นที่ต้องการของสังคมอยู่เสมอ จึงอาจกล่าวได้ว่า คุณลักษณะของครู มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของครู ดังนั้น การปฏิรูป การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปครู เพราะครูเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จอันสำคัญในการปฏิรูป การศึกษา มีนักวิชาการหลายท่านนำเสนอว่า ครูในอนาคตจะต้องเป็นครูที่มีความรู้ความสามารถ ตามเกณฑ์ของระดับคุณภาพครูที่เป็นสากล แต่ยังมีข้อแย้งกันอยู่จากนักวิชาการบางฝ่ายที่เห็นว่า การมองระดับคุณภาพของครู โดยพิจารณาเฉพาะความรู้ความสามารถนั้น อาจจะขาดคุณลักษณะ อันสำคัญของความเป็นครูที่แท้จริงได้ แท้ที่จริงแนวคิดตามคติของไทยเราที่เกี่ยวกับคุณลักษณะ ของครูควรจะได้ศึกษาประกอบกัน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู, 2544, หน้า 3)

เขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นเขตอุตสาหกรรมหลักของประเทศ และ อุตสาหกรรมต่อเนื่อง เป็นศูนย์กลางความเจริญแห่งใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (พรหมพร หลุ่ยถาวร, 2542, หน้า 13) ประกอบกับการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มีการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างการจัดการศึกษา กระบวนการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ ตลอดจนเปลี่ยน วิธีคิดใหม่ให้สอดคล้องกับสังคมและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2546, หน้า 2) ทำให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยใช้เกณฑ์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเกณฑ์ใน การจัดแบ่งสถานศึกษาเป็น 3 ประเภท คือ ประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) ขยายโอกาส ทางการศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) และมัธยมศึกษา (ชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 1-3 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ประสพปัญหาหลายประการ เช่น 1) ด้านความสามารถผลิต นักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่เป็นที่พึงพอใจ

กล่าวคือ ในปีการศึกษา 2547 ผลการทดสอบการประเมินระดับชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คะแนนเต็ม 40 คะแนน ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 44.23 คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 43.77 วิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 41.60 ภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 37.34 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คะแนนเต็ม 40 คะแนน ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.29 คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 34.88 สังคมศึกษา คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 42.44 วิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 37.22 ภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 32.28 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 คะแนนเต็ม 50 คะแนน ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 49.25 ภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 32.45 วิทยาศาสตร์กายภาพ ชีวภาพ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 44.33 คะแนนเต็ม 40 คะแนน สังคมศึกษา คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 42.05 เคมี คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 35.56 ชีววิทยา คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 42.02 ฟิสิกส์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 35.24 คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 35.08 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, หน้า 7, 14, 19) 2) ด้านความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ยังพัฒนาไม่ครอบคลุมทุกด้าน กล่าวคือ การพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองตลอดจนคุณธรรม จริยธรรมที่ไม่สามารถทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ผู้ปกครอง และท้องถิ่น 3) ด้านความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ครูมีการพัฒนาตนเองน้อยลงเมื่อเทียบกับสภาพปัจจุบันที่เศรษฐกิจและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากขาดนิสสัยรักการศึกษาคนทั่วไป ไม่ชอบใช้สื่อการสอนหรือวิธีสอนที่แปลกใหม่ ตลอดจนไม่ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น 4) ด้านความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาไม่เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหาร และร่วมแก้ปัญหาต่างๆ ของโรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2, 2547, หน้า 8-9)

จากการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาคุณลักษณะของครูกับผลการปฏิบัติงานของครู เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการปรับปรุงคุณลักษณะของครู และผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศได้อย่างสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตลอดจนพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคูณลักษณะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามประเภทสถานศึกษา วุฒิการศึกษา และประสบการณ์
3. เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก
4. เพื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามประเภทสถานศึกษา วุฒิการศึกษา และประสบการณ์
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของครูกับผลการปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก
6. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกจากตัวแปรคุณลักษณะของครู

คำถามในการวิจัย

1. คุณลักษณะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกมีคุณลักษณะอยู่ในระดับใด
2. คุณลักษณะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามประเภทสถานศึกษา วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ แตกต่างกันหรือไม่
3. ผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกอยู่ในระดับใด
4. ผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามประเภทสถานศึกษา วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ แตกต่างกันหรือไม่
5. คุณลักษณะของครูมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกหรือไม่

6. คุณลักษณะของครูสามารถทำนายผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกได้หรือไม่

สมมุติฐานการวิจัย

1. คุณลักษณะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามประเภทสถานศึกษา วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ มีความแตกต่างกัน

2. ผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามประเภทสถานศึกษา วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ มีความแตกต่างกัน

3. คุณลักษณะของครูกับผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกมีความสัมพันธ์กันในทางบวก

4. คุณลักษณะของครูสามารถสร้างสมการพยากรณ์ผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก และทำให้ทราบถึงระดับการใช้ประโยชน์จากคุณลักษณะของครูที่สัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของครู เพื่อเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงการปฏิบัติงานของครูให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา อันจะส่งผลให้สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก มีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

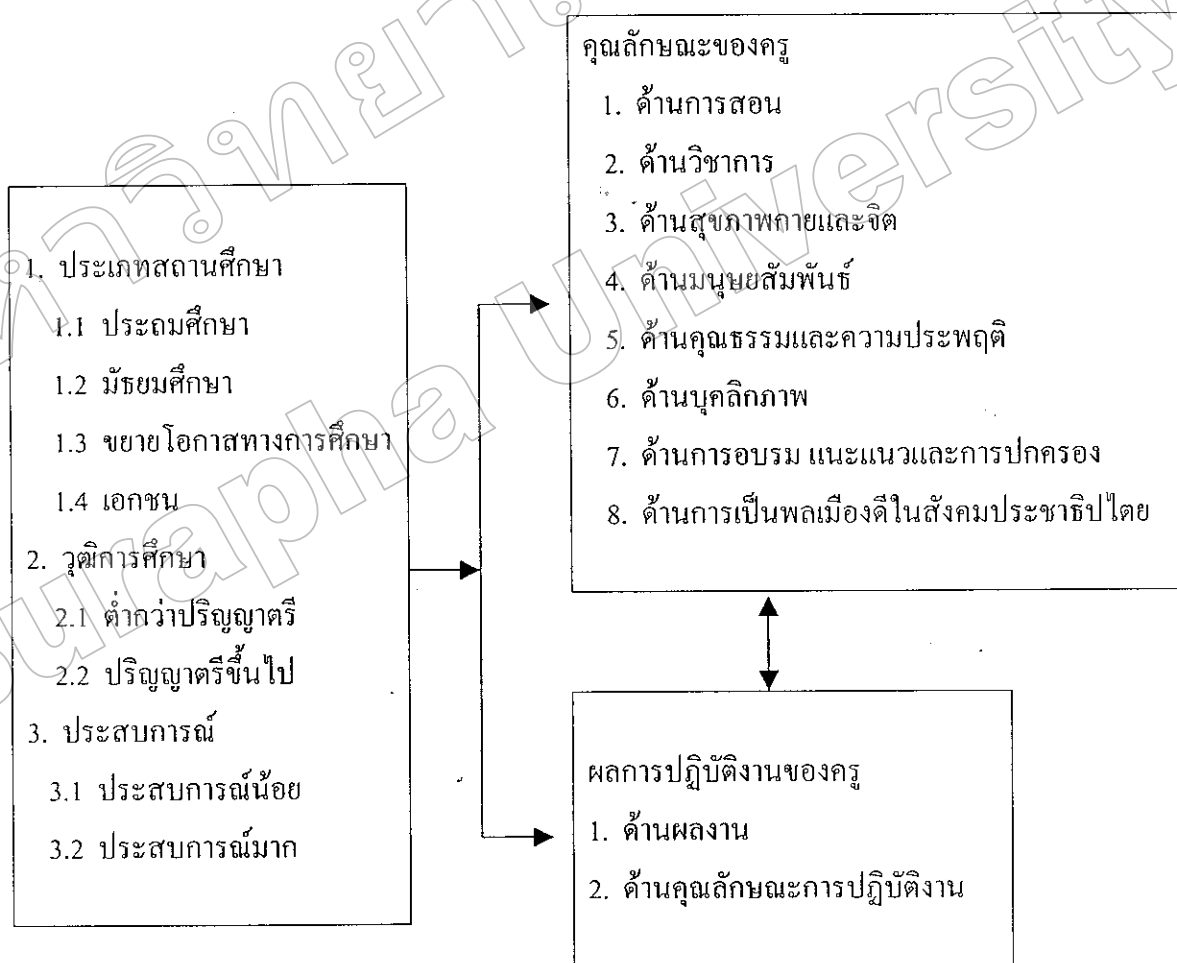
กรอบความคิดในการวิจัย

การศึกษาคุณลักษณะของครูที่สัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกครั้งนี้ มุ่งศึกษาคุณลักษณะของครูโดยอาศัยกรอบความคิดของกรมการฝึกหัดครู (2520, หน้า 396-400) ที่ทำวิจัยเรื่อง

คุณลักษณะครูที่ดี โดยพิจารณาลักษณะของครูเชิงพฤติกรรมทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการสอน ด้านวิชาการ ด้านสุขภาพกายและจิต ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการอบรม เน้นแนวและการปกครอง ด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคม ประชาธิปไตย ส่วนผลการปฏิบัติงานของครูนั้น ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดการประเมินผล การปฏิบัติงานข้าราชการครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประเมินด้าน ผลงาน และด้านคุณลักษณะการปฏิบัติงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, หน้า 16) โดยจำแนกตามประเภทสถานศึกษา วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ ดังภาพที่ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ในปีการศึกษา 2548 จำนวน 19,020 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยองและฉะเชิงเทรา ในปีการศึกษา 2548 จำนวน 377 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ประกอบด้วย

3.1.1 ประเภทสถานศึกษา ได้แก่

3.1.1.1 ประถมศึกษา

3.1.1.2 มัธยมศึกษา

3.1.1.3 ขยายโอกาสทางการศึกษา

3.1.1.4 เอกชน

3.1.2 วุฒิการศึกษา ได้แก่

3.1.2.1 ปริญญาตรีลงมา

3.1.2.2 สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.2.3 ประสบการณ์ ได้แก่

3.1.2.4 ประสบการณ์น้อย

3.1.2.5 ประสบการณ์มาก

3.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วย คุณลักษณะของครู และผลการปฏิบัติงานของครู

3.2.1 คุณลักษณะของครู 8 ด้าน ได้แก่

3.2.1.1 ด้านการสอน

3.2.1.2 ด้านวิชาการ

3.2.1.3 ด้านสุขภาพกาย และจิต

3.2.1.4 ด้านมนุษยสัมพันธ์

3.2.1.5 ด้านคุณธรรมและความประพฤติ

3.2.1.6 ด้านบุคลิกภาพ

3.2.1.7 ด้านการอบรม แนะนำและการปกครอง

3.2.1.8 ด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย

3.2.2 ผลการปฏิบัติงานของครู 2 ด้าน ได้แก่

3.2.2.1 ด้านผลงาน

3.2.2.2 ด้านคุณลักษณะการปฏิบัติงาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณลักษณะ หมายถึง การแสดงออกทางบุคลิกภาพ การแสดงท่าที อุปนิสัย ความประพฤติ ความรู้ ความสามารถ โดยการปฏิบัติหรือสัมพันธ์กับผู้อื่น

2. คุณลักษณะของครู หมายถึง คุณลักษณะของครู 8 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการสอน ด้านวิชาการ ด้านสุขภาพกายและจิต ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการอบรม แนะนำและการปกครอง ด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย

2.1 ด้านการสอน หมายถึง คุณลักษณะของครูเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอน มีคุณลักษณะโดยมีความรู้ในวิธีการสอน หลักการสอน รวมทั้งจิตวิทยาการเรียนรู้ และจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ที่จะช่วยให้เข้าใจในกระบวนการสอน และข้อจำกัดต่าง ๆ ที่มีต่อความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน

2.2 ด้านวิชาการ หมายถึง คุณลักษณะของครูเกี่ยวกับการเฝ้าหาความรู้ การเข้าใจวิธีการสอน รวมทั้งการมีความรู้ในวิชาชีพที่สอนเป็นอย่างดี เกี่ยวกับการมีความรู้ ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเตรียมการสอน การวัดผลประเมินผล การใช้ภาษา การมีความรอบรู้เรื่องต่างๆ ในชีวิตประจำวันอย่างกว้างขวาง

2.3 ด้านสุขภาพกายและจิต หมายถึง ลักษณะร่างกายครูแข็งแรง สะอาด ไม่เป็นโรคติดต่อ สุขภาพจิตดี มีอารมณ์มั่นคง ไม่โกรธง่ายเมื่อนักเรียนซักถาม มีอารมณ์ขันในบางโอกาส และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2.4 ด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง คุณลักษณะของครูเกี่ยวกับความสามารถเฉพาะตัวของครูในการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน ผู้บริหาร เพื่อนครูและบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกได้อย่างราบรื่น เกี่ยวกับความสามารถในการปรับตัว ความเป็นกันเอง การให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือ ความสุภาพอ่อนโยน

2.5 ด้านคุณธรรมและความประพฤติ หมายถึง คุณลักษณะของครูต้องมีความ

ยุติธรรม มีความขยันหมั่นเพียร มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีวินัย มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีหลักการ และอุดมคติ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบสูง มีความอดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง รู้จักให้อภัย เป็นผู้เสียสละ ละเว้นอบายมุขอย่างเด็ดขาด เชื่อมมั่นในการทำความดี ไม่แสวงผลประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากนักเรียน สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ มีความเมตตากรุณา รักษาความลับของนักเรียน และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

2.6 ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะของครูเกี่ยวกับลักษณะท่าทาง และกิริยาอาการต่าง ๆ ของครูที่แสดงออกทางร่างกายเกี่ยวกับการแต่งกาย ลักษณะท่าทางร่าเริง แจ่มใส สุภาพอ่อนโยน รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา มีวาจาไพเราะ การเป็นผู้นำและผู้ตาม การเป็นแบบอย่างในการแสดงความคิดเห็น

2.7 ด้านการอบรม เน้นแนวและการปกครอง หมายถึง คุณลักษณะของครูเป็นผู้แนะนำ ชี้แจง เพื่อขัดเกลานิสัยให้นักเรียนเป็นคนดี และการดูแลนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย

2.8 ด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย หมายถึง คุณลักษณะของครูต้องสามารถปฏิบัติตามกฎของสังคมในการอยู่ร่วมกัน กล่าวหาญที่จะต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมของสังคม สำนึกในสิทธิหน้าที่ของตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็น กระทำในสิ่งที่ถูกต้องที่ควร และยอมรับฟังเสียงส่วนใหญ่ที่ถูกต้อง

3. ผลการปฏิบัติงาน หมายถึง ผลการปฏิบัติงานทั้งในด้านผลงานและด้านคุณลักษณะ การปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก

3.1 ด้านผลงาน หมายถึง การพิจารณาในด้านปริมาณ คุณภาพ ความทันเวลา ความประหยัด หรือความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร และผลสัมฤทธิ์ของงานที่ปฏิบัติได้

3.2 ด้านคุณลักษณะการปฏิบัติงาน หมายถึง การพิจารณาจากความรับผิดชอบ ต่องาน ความสามารถในการปฏิบัติงาน ความอดุสาหะ การรักษาวินัย การปฏิบัติตนเหมาะสมกับการเป็นข้าราชการครู

4. ครู หมายถึง ครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก

5. สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก หมายถึง สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ขยายโอกาสทางการศึกษาและ
เอกชน

6. เขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก หมายถึง จังหวัดที่มีการพัฒนาทางด้าน
อุตสาหกรรมหลัก ซึ่งมีผลทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และการขยายตัวของประชากร
เป็นอย่างมาก ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก หมายถึง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง

8. ประเภทสถานศึกษา หมายถึง ประเภทสถานศึกษาที่ผู้วิจัยจัดแบ่งโดยใช้การจัด
การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเกณฑ์ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1-6) ขยายโอกาสทางการศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) และ
มัธยมศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 4-6)

9. วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งแบ่งเป็น

9.1 วุฒิการศึกษาปริญญาตรีลงมา หมายถึง ครูที่สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี หรือ
ต่ำกว่าปริญญาตรี

9.2 วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี หมายถึง ครูที่สำเร็จการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

10. ประสบการณ์ หมายถึง ระยะเวลาที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ครู
ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนจนถึงปัจจุบัน ซึ่งการวิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

10.1 กลุ่มประสบการณ์น้อย หมายถึง ผู้ที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ครู
ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีอายุการทำงานต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ได้แก่ ต่ำกว่า 10 ปี

10.2 กลุ่มประสบการณ์มาก หมายถึง ผู้ที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ครู
ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีอายุการทำงานตั้งแต่ค่าเฉลี่ยขึ้นไป ได้แก่ 10 ปีขึ้นไป